

ЕВРАЗИЯ ЭКОНОМИКАЛЫК БИРЛИГИНИН СОТУ

КОНСУЛЬТАТИВДИК КОРУТУНДУ

2026-жылдын 04-февралы

Минск шаары

Евразия экономикалык бирлигинин Сотунун Чоң коллегиясы: төрагалык кылуучу судья-баяндамачы А.А. Дронов, судьялар Э.В. Айриян, Д.П. Александров, К.К. Джунушпаев, А.А. Забара, Е.Ж. Исмаилов, М.Т. Кайыпов, А.Б. Кишкембаев, Н.В. Павлова, А.Г. Тунян курамында

сот отурумунун катчысы А.В. Королеванын катышуусунда,

Евразия экономикалык бирлигинин Сотунун Статутунун 2, 46, 47, 50, 68, 69, 96-пункттарын, ошондой эле Евразия экономикалык бирлигинин Сотунун Регламентинин 14, 72, 85-беренелерин жетекчиликке алып,

Евразия экономикалык комиссиясынын Атаандаштык саясаты жана мамлекеттик сатып алуулар чөйрөсүндөгү саясат департаментинин саясат, укуктук камсыздоо жана мамлекеттик сатып алуулар жаатындагы методология бөлүмүнүн кеңешчиси Адельгери Русланович Кашежевдин 2014-жылдын 29-майындагы Евразия экономикалык бирлиги жөнүндө келишимдин эмгектик укук мамилелерине байланышкан жоболорун түшүндүрүп берүү жөнүндө арызы боюнча Консультативдик корутунду берет.

I. Арыз берүүчүнүн суроолору жана иштин жагдайлары

1. Россия Федерациясынын жараны А.Р. Кашежев (мындан ары – арыз ээси) 2014-жылдын 29-майындагы Евразия экономикалык бирлиги жөнүндө келишимдин (мындан ары – Келишим) № 1 тиркемеси болуп саналган Евразия экономикалык комиссиясы жөнүндө жобонун (мындан ары – ЕЭК жөнүндө жобо) 37, 38 жана 39-пунктарынын жоболоруна түшүндүрмө берүү жөнүндө арыз менен Евразия экономикалык бирлигинин Сотуна (мындан ары – Сот) кайрылган.

Арыз ээси Евразия экономикалык комиссиясынын (мындан ары – ЕЭК, Комиссия) кызматкери баалуу кагаздарды башкарууга байланыштуу ишин жүзөгө ашыруучу баалуу кагаздар рыногунун кесипкөй катышуучусу менен баалуу кагаздарды ишенимдүү башкаруу келишимин (мындан ары – ишенимдүү башкаруу келишими) түзгөн учурда, эгерде кызматкердин баалуу кагаздарга инвестиция салуу ниети болсо, ЕЭК жөнүндө жобонун 37,

38 жана 39-пункттарынын талаптарын бузабы же жокпу деген суроону түшүндүрүп берүүнү суранат.

II. Соттогу жол-жобо

2. Соттун Чоң коллегиясынын (мындан ары – Чоң коллегия) 2025-жылдын 21-октябрындагы токтому менен арыз өндүрүшкө кабыл алынган.

3. Келишимдин № 2 тиркемеси болуп саналган Евразия экономикалык бирлигинин Сотунун Статутунун (мындан ары – Статут) 68-пунктуна ылайык ылайык түшүндүрмө берүү жөнүндө иштерди кароонун тартиби Жогорку Евразия экономикалык кеңешинин 2014-жылдын 23-декабрындагы № 101 чечими менен бекитилген Евразия экономикалык бирлигинин Сотунун Регламенти (мындан ары – Регламент) менен аныкталат.

4. Регламенттин 75-беренесинин тартибинде ишти кароого даярдоонун алкагында ЕЭКке суроо-талап жөнөтүлгөн жана жооп алынган. Түшүндүрмө берүү жөнүндө арызда коюлган суроолордун маңызы боюнча пикир Россия Федерациясынын Башкы прокуратурасы тарабынан демилгелүү тартипте берилди.

III. Соттун корутундулары

5. Түшүндүрмө берүү жөнүндө арыздын мазмунунан көрүнүп тургандай, арыз ээсинин пикири боюнча, Комиссиянын кызматкери баалуу кагаздарды башкаруу боюнча иш жүргүзгөн баалуу кагаздар рыногунун кесипкөй катышуучусу менен финансылык каражаттарды баалуу кагаздарга инвестициялоо максатында баалуу кагаздарды ишенимдүү башкаруу келишимин түзүүсүнө — ЕЭК жөнүндө жобонун 37, 38 жана 39-пункттарында белгиленген талаптар жана чектөөлөр жагынан алганда — жол берилүүсү тууралуу маселеде укуктук аныксыздык бар экендиги арыз берүүгө негиз болгон.

Суроонун түзүлүшүнө ылайык кызматкердин баалуу кагаздар рыногунун кесипкөй катышуучусу менен укуктук мамилелерге киришинин түпкү максаты ишенимдүү башкаруучунун баалуу кагаздарды ишеним көрсөтүүчүнүн (Комиссиянын кызматкеринин) кызыкчылыгында сатып алуусуна жана андан ары аларды башкаруусуна финансылык каражаттарды инвестициялоо мүмкүндүгү болуп саналат.

6. Статуттун 2-пунктуна ылайык Соттун ишинин максаты Статуттун жоболоруна ылайык, мүчө мамлекеттер жана Бирликтин органдары

тарабынан Келишимди, Бирликтин алкагындагы эл аралык келишимдерди, Бирликтин үчүнчү тараптар менен эл аралык келишимдерин жана Бирликтин органдарынын чечимдерин бирдей колдонууну камсыз кылуу болуп эсептелет.

Статуттун 50-пунктун жетекчиликке алып, Чоң коллегия Келишимдин жоболорун эл аралык укуктун жалпы таанылган принциптеринин жана ченемдеринин негизинде алардын системалуу өз ара байланышында келишимдерди чечмелөөнүн жалпы эрежесин белгилөөчү 1969-жылдын 23-майындагы Эл аралык келишимдердин укугу жөнүндө Вена конвенциясынын (мындан ары – Вена конвенциясы) 31-беренесинин негизинде түшүндүрөт, ага ылайык келишимдин терминдерине алардын контекстинде бериле турган кадимки маанисине жараша, ошондой эле келишимдин объектине жана максаттарына ылайык калыс чечмелениши керек.

7. Келишимдин 2-беренесине ылайык «кызмат адамдары» болуп мүчө мамлекеттердин ЕЭКтин департаменттеринин директорлорунун жана Комиссиянын департаменттеринин директорлорунун орун басарларынын кызмат орундарына дайындалган жарандары; «кызматкерлер» болуп – Бирликтин органдарында алар менен түзүлгөн эмгек келишимдеринин (контракттардын) негизинде иштеген жана кызмат адамдары болуп саналбаган мүчө мамлекеттердин жарандары эсептелет.

Келишимдин № 32 тиркемеси болуп саналган Евразия экономикалык бирлигиндеги социалдык кепилдиктер, артыкчылыктар жана иммунитеттер жөнүндө жобонун (мындан ары – Социалдык кепилдиктер жөнүндө жобо) 2-пунктуна ылайык Комиссиянын Коллегиясынын мүчөлөрү, анын кызмат адамдары жана кызматкерлери Бирликтин эл аралык кызматчылары болуп саналат.

Арыз ээси Комиссиянын кызматкери статусуна ээ жана ага ылайык Бирликтин эл аралык кызматчысы болуп саналат.

8. Буга байланыштуу Чоң коллегия ушул Консультативдик корутундунун предмети Келишимдин эл аралык кызматтын иштешин жөнгө салуучу ченемдерин жана Бирликтин эл аралык кызматчыларынын эл аралык укуктук субъектүүлүккө ээ болгон региондук экономикалык интеграция боюнча эл аралык уюм катары статусун аныктоону (Келишимдин 1-беренесинин 2-пункту), анын ичинде мындай мамлекеттик кызматчыларга бул статуска ээ болушуна байланыштуу киргизилген тыюу салууларды жана чектөөлөрдү тактоо болуп саналаарын белгилейт.

Ошого ылайык келип түшкөн суроо-талапка жооп берүү үчүн Сот ЕЭК жөнүндө жобонун 37, 38 жана 39-пункттарынын ченемдерин Комиссиянын эл аралык кызматчыларынын укуктук статусун аныктоочу Бирликтин укугунун башка колдонулуучу ченемдери менен системалуу байланышын талдап чыгуусу зарыл.

Ошол эле учурда Чоң коллегия Бирликтин эл аралык кызматчыларына карата Келишимде эл аралык практикада жалпы таанылган эл аралык жарандык кызматтын көз карандысыздык принциби бекитилгенин жетекчиликке алат, бул принцип анын ичинде эл аралык кызматчылардын өз кызмат ордундагы (кызматтык) милдеттерин көз карандысыз жана натыйжалуу аткаруусу үчүн шарттарды түзүү зарылдыгын да карайт (*Л.В. Щур-Трухановичтин* арызы боюнча № 2 Р-7/24 иш боюнча берилген 2025-жылдын 14-апрелиндеги Консультативдик корутундунун 6-пункту).

Ушундан улам арыз ээсинин суроолорунун контекстинде Бирликтин укугун чечмелөөдө Бирликтин эл аралык кызматчыларынын укуктук статусун жөнгө салуучу жана тиешелүү талаптарды, тыюу салууларды жана чектөөлөрдү белгилеген Бирликтин укугунун тиешелүү ченемдери Бирликтеги эл аралык кызматтын көз карандысыздыгын жана натыйжалуулугун камсыз кылууга багытталганын эске алуу зарыл.

Коомдук кызматка (анын ичинде ЕАЭБдеги эл аралык кызматка) кирүү жолу менен өзүнүн эмгекке болгон жөндөмдөрүн эркин тескөө укугун колдонуу аркылуу жаран кесиптик ишмердүүлүктү ыктыярдуу түрдө тандайт жана укуктук макамга ээ болот, ал эми бул ишмердүүлүк менен алектенүү жана мындай макамга ээ болуу, өз кезегинде анын укуктарын жана эркиндиктерин жүзөгө ашырууда белгилүү бир тыюулар менен чектөөлөрдүн болушун болжолдойт, бул коомдук кызматчыларга жүктөлгөн өзгөчө коомдук-укуктук милдеттерди аткаруу менен шартталат.

Ошентип коомдук кызматкерлердин укуктарын жүзөгө ашыруусуна карата тыюу салуулар жана чектөөлөр коомдук кызматкерлердин укуктук статусунун ажырагыс элементи болуп саналат жана коомдук кызматкерлердин укуктарын бузуу катары таанылбайт, анткени алар белгилүү бир коомдук кызыкчылыктарды коргоого багытталган жана мындай кызматчынын жеке укуктары менен коомдук укуктардын ортосундагы тең салмактуулуктун негизинде белгиленет.

Ошондой эле эске алуучу нерсе, эл аралык кызматтын өзгөчө мүнөзү менен шартталган эл аралык кызматчыларга карата талаптарды, чектөөлөрдү жана тыюу салууларды белгилеген Келишимдин жана анын негизинде кабыл

алынган Бирликтин укуктук актыларынын ченемдери алардын максаттуу багытын эске алуу менен чечмеленүүгө тийиш. Мындай чечмелөө бул ченемдердин пайдалуу аракетин сактап калууну камсыз кылып, ошондой эле Бирликтин укугунун жалпы принциптеринин бири болгон пропорционалдуулук принцибине таянышы керек, ага ылайык киргизилген чектөөлөр коюлган максаттарга жетүү үчүн объективдүү зарыл болгон чектен ашпоого тийиш.

9. Бирликтин эл аралык кызматы – бул мүчө мамлекеттер тарабынан алардын жалпы кызыкчылыгында – региондук экономикалык интеграциялоо үчүн эл аралык уюм катары Бирликтин иштешин камсыз кылуу үчүн түзүлгөн коомдук кызматтын түрү.

Келишимдин 8-беренесинин 1-пунктуна ылайык Комиссия Бирликтин органдарынын системасына кирет жана Келишимдин 18-беренесинин 1-пунктуна ылайык Бирликтин туруктуу жөнгө салуучу органы болуп саналат. Комиссиянын Коллегиясы Комиссиянын аткаруучу органы болуп саналат жана Коллегия мүчөлөрүнөн турат (ЕЭК жөнүндө жобонун 31-пункту).

ЕЭКтин кызмат адамдары жана кызматкерлери Комиссиянын ишин камсыз кылуучу департаменттердин курамына кирет (ЕЭК жөнүндө жобонун 54 жана 56-пункттары) жана өз ыйгарым укуктарын жүзөгө ашырууда Бирликтин коомдук кызыкчылыктарында жана анын бюджетинин эсебинен иш алып барышат.

Жогоруда белгиленгендей, Комиссиянын эл аралык кызматчылары болуп саналган кызмат адамдарына жана кызматкерлерине карата Бирликтин мыйзамы алардын кызмат орду боюнча (кызматтык) милдеттерин көз карандысыз жана натыйжалуу аткаруу үчүн шарттарды түзүүнү камсыз кылган бирдиктүү талаптарды белгилейт.

Чоң коллегиянын пикири боюнча бардык мүчө мамлекеттердин, Бирликтин органдарынын жана эл аралык кызматчылардын өздөрү тараптан аталган талаптарды урматташы жана сакташы, аларды бирдиктүү колдонушу эл аралык кызмат институтунун жана жалпысынан Бирликтин иштеши үчүн милдеттүү шарт болуп саналат.

10. Ушул түшүндүрмө берүүнүн предметин түзүүчү ченемдерди чечмелөөдө Комиссиянын кызматкерлерине берилген эл аралык кызматчылардын атайын укуктук статусу Бирликке мүчө мамлекеттердин жарандары болуп саналган бул адамдарга карата адамдын жана жарандын конституциялык укуктары жана эркиндиктери толук көлөмдө жайылтылбай

тургандыгын билдирбейт, муну эске алуу маанилүү. Келишимдин преамбуласына жана 3-беренесине ылайык адамдын жана жарандын конституциялык укуктарынын жана эркиндиктеринин үстөмдүгү принцибин милдеттүү түрдө сактоо зарылдыгы, ошондой эле эл аралык укуктун жалпы таанылган принциптерин, анын ичинде анын бири болуп саналган адам укуктарын урматтоо Соттун практикасында бекемделген Бирликтин иштешинин негизги принциптеринин катарына кирет (атап айтканда, *Бирликтин органдарынын кызмат адамдарын жана кызматкерлерин пенсия менен камсыз кылуу жөнүндө* № 2 Р-5/18 иш боюнча 2018-жылдын 20-декабрындагы жана № 2 Р-7/24 иш боюнча 2025-жылдын 14-апрелиндеги Консультативдик корутундулар).

Бардык мүчө мамлекеттердин конституцияларында кепилденген адам укуктарынын арасында, анын ичинде бул мамлекеттердин түздөн-түз иш алып барган эл аралык кызматчы статусуна ээ болгон жарандарынын негизги укуктарынын катарында жеке менчиктеги мүлккө ээлик кылуу, пайдалануу жана тескөө укугу бар (Армения Республикасынын Конституциясынын 60-беренеси, Беларусь Республикасынын Конституциясынын 44-беренеси, Казакстан Республикасынын Конституциясынын 26-беренеси, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 40-беренеси, Россия Федерациясынын Конституциясынын 35-беренеси).

Аталган укуктар жана эркиндиктер мыйзамда белгиленген учурларда жана чектерде гана чектелиши мүмкүн болгондуктан, Чоң коллегия Бирликтин эл аралык кызматчыларына карата Келишим менен тыюу салынбаган эл аралык кызматчылардын иши эл аралык кызматчынын статусуна объективдүү түрдө карама-каршы келбейт деген укуктук позицияны тастыктоону зарыл деп эсептейт (№ 2 Р-7/24 иш боюнча 2025-жылдын 14-апрелиндеги Консультативдик корутундунун 9-пункту). Ошого ылайык Келишимдин жана Бирликтин башка укуктук актыларынын ченемдерин чечмелөө адамдын конституциялык укуктарын жана эркиндиктерин өзүм билемдик менен чектеген же азайткан натыйжаларга алып келиши мүмкүн эмес жана алып келбөөгө тийиш.

11. Ушул Консультативдик корутундунун 8, 9 жана 10-пункттарында баяндалгандарды эске алып, Чоң коллегия ушул ишти кароодо, бир жагынан Келишимге ылайык натыйжалуу иш алып баруусунун милдеттүү шарты катары Бирликтин эл аралык кызматынын көз карандысыз жана натыйжалуу иштешин кепилдеген ченемдерди абийирдүү сактоого, экинчи жагынан адамдын жана жарандын конституциялык укуктарынын үстөмдүгү

принцибин милдеттүү түрдө сактоо зарылдыгына байланыштуу укук ченемдерине негизделген кызыкчылыктардын тең салмактуулугун камсыз кылуу зарылдыгынан келип чыгат.

12. Социалдык кепилдиктер жөнүндөгү жобонун 2-пунктуна ылайык өз ыйгарым укуктарын жүзөгө ашырууда (кызмат орду боюнча (кызматтык) милдеттерин аткарууда) Бирликтин туруктуу органдарынын кызмат адамдары жана кызматчылары эл аралык кызматчы катары статусуна туура келбеген ар кандай аракеттерден алыс болууга милдеттүү. Көрсөтүлгөн ченемде эл аралык кызматчылар өз ыйгарым укуктарын жүзөгө ашырууда да, кызматтан тышкаркы мамилелерде да өзгөчө этият болууга, анын ичинде кызыкчылыктардын кагылышуусунан жана Бирликтин аброюна зыян келтирүүчү этикага туура келбеген жүрүм-турумдан качууга милдеттүү экендигин өбөлгөлөйт.

Чоң коллегия Бирликтин эл аралык кызматчыларынын статусун жөнгө салуучу Келишимдин жоболорун талдоонун негизинде, анда эл аралык кызматчылардын Бирликтин эл аралык кызматчыларынын статусуна объективдүү түрдө карама-каршы келген жана кызыкчылыктардын кагылышуусуна алып келген айрым аракеттерди же иштерди жасоосуна тыюу салууну ачык түрдө белгилеген ченемдердин бар экендигин белгилейт.

Эл аралык кызматчы Келишимде ачык тыюу салынбаган аракеттерди жасай алат же тиешелүү түрдө өзүнөн өзү эл аралык кызматчы статусуна объективдүү түрдө туура келбеген ишмердүүлүктү жүзөгө ашыра алат, бирок кызыкчылыктардын кагылышуусуна алып барышы мүмкүн. Мында кызыкчылыктардын кагылышынын келип чыгышы же анын жаралуу мүмкүндүгү ар бир конкреттүү учурда өзүнчө аныкталууга тийиш.

ЕЭК жөнүндө жобонун 61-пунктуна ылайык Коллегия мүчөсүнүн, Комиссиянын кызмат адамынын же кызматчысынын жеке кызыкчылыгынын болушунан улам келип чыгышы мүмкүн болгон кызыкчылыктардын кагылышуусун чечүү же алдын алуу боюнча чараларды көрүү Коллегиянын ар бир мүчөсүнүн, Комиссиянын кызмат адамынын жана кызматкеринин милдети болуп саналат, аны абийирдүү сактоо принципалдуу мааниге ээ, анткени бул Бирликтин кызыкчылыгында анын кызмат орду боюнча (кызматтык) милдеттерин көз карандысыз жана натыйжалуу аткаруу үчүн зарыл шарт болуп саналат.

Чоң коллегия бул укуктук позиция каралып жаткан ишке да колдонулууга тийиш деп эсептейт, ал Бирлик деңгээлинде адамдын жана жарандын конституциялык укуктары менен эркиндиктеринин үстөмдүгү

принцибин милдеттүү түрдө сактоо кызыкчылыктарына, ошондой эле ушул Консультативдик корутундунун 8, 9, 10 жана 11-пункттарында баяндалган ыкмага шайкеш келет.

13. Чоң коллегия Бирликтин эл аралык кызматынын иштешин жана анын эл аралык кызматчыларынын статусун жөнгө салуучу Келишимде жана Бирликтин башка укуктук актыларында «кызыкчылыктардын кагылышуусу» түшүнүгүнүн аныктамасы жок экендигин белгилейт.

Ошону менен катар Соттун практикасында кызыкчылыктардын кагылышуусу эл аралык кызматчынын жеке кызыкчылыктары анын кызматтык орду боюнча (кызматтык) милдеттерин аткаруусуна карама-каршы келгенде жана/же анын көз карандысыздыгына, ак ниеттүүлүгүнө жана калыстыгына шек туудурганда келип чыгат деген ыкма калыптанган (*ЕЭК кызматкерлерин аттестациялоо тууралуу* № Р-1/16 иш боюнча 2016-жылдын 3-июнундагы Консультативдик корутунду).

Бул суроо боюнча Сот өзүнүн укуктук позициясын түзүүдө башкалардын катарында БУУнун Эл аралык жарандык кызмат комиссиясы тарабынан даярдалган жана БУУнун Башкы Ассамблеясынын 2013-жылдын 12-апрелиндеги 67/257 резолюциясы менен (добуш берүүсүз) бекитилген Эл аралык жарандык кызмат үчүн жүрүм-турум стандарттарында, ошондой эле БУУнун Башкы Ассамблеясынын 1996-жылдын 12-декабрындагы 51/59 резолюциясы менен (добуш берүүсүз) кабыл алынган коомдук кызматчылардын Эл аралык жүрүм-турум кодексинде баяндалган ыкманы эске алат, ага ылайык мамлекеттик кызматкерлер кызмат ордуна, функцияларына, милдеттерине же аларды аткарууда шайкеш келбеген эч кандай финансылык, коммерциялык же башка ушул сыяктуу кызыкчылыктарга ээ болбошу керек (4-пункт).

14. Чоң коллегия Соттун буга чейин чыгарган тыянагын дагы бир жолу тастыктап, эл аралык кызматчыларды өз статусуна шайкеш келбеген ар кандай аракеттерден баш тартууга милдеттендирген Социалдык кепилдиктер жөнүндө жобонун 2-пунктунун ченеми жалпы мүнөзгө ээ экенин, ал Социалдык кепилдиктер жөнүндө жобонун 23-пунктунда, ошондой эле ЕЭК жөнүндө жобонун 35–38 жана 56-пункттарында конкреттештирилгенин белгилейт (№Р-7/24 иш боюнча 2025-жылдын 14-апрелиндеги Консультативдик корутундунун 8-пункту).

15. ЕЭК жөнүндө жобонун 37 жана 38-пункттарына ылайык Комиссиянын эл аралык кызматчысы кийинкисинде жалпы «каржылык инструменттер» деп аталып кала турган киреше алып келүүчү баалуу

кагаздарга жана/же акцияларга (же уюмдардын уставдык капиталындагы үлүштөргө) ээлик кылган учурда, ал бул каржылык инструменттерди акылга сыярлык мөөнөт ичинде ишенимдүү башкарууга өткөрүп берүүгө милдеттүү.

Жогоруда аталган пункттардын түзүлүшүн, айрыкча «киреше алып келүүчү баалуу кагаздарга ээлик кылуу учурунда» деген сөз айкашын талдоо эл аралык кызматчыга каржылык инструменттерге ээ болууга уруксат берет деген тыянак чыгарууга мүмкүндүк берет, эгерде ал аларды акылга сыярлык мөөнөт ичинде ишенимдүү башкарууга өткөрүү милдетин аткарган шартта.

Ошентип Чоң коллегиянын пикири боюнча, жогоруда айтылган милдеттенмени сактоо менен эл аралык кызматчынын финансылык инструменттерге ээлик кылышы Келишимдин жоболору менен тыюу салынат жана эл аралык кызматчынын статусуна объективдүү түрдө туура келбейт деп эсептөөгө эч кандай негиз жок. Тескерисинче, финансылык инструменттерди ишенимдүү башкарууга өткөрүп берүү милдеттенмесин аткаарбоо ЕЭК жөнүндө жобонун 39-пунктунун негизинде Комиссиянын Кеңешинин мүчөсүнүн ыйгарым укуктарын токтотууга жана кызмат адамы же кызматкер менен эмгек келишимин бузууга негиз болуп саналат.

Иштин материалдарынан көрүнүп тургандай, бул тыянак Комиссиянын Кеңешинин 2013-жылдын 2-июлундагы № 38 чечими менен бекитилген Евразия экономикалык комиссиясынын Коллегия мүчөлөрү жана Евразия экономикалык комиссиясынын кызматкерлери тарабынан алардын үй-бүлө мүчөлөрүнүн кирешелери, мүлкү жана мүлктүк милдеттенмелери жөнүндө маалыматты берүү жөнүндө Комиссиянын колдонуудагы Жобосуна шайкеш келет.

16. Ушуга байланыштуу Чоң коллегия Келишимде эл аралык кызматчынын финансылык инструменттерге ээлик кылуусуна, ошондой эле баалуу кагаздар рыногунун кесипкөй катышуучусу менен бул финансылык инструменттерди мындай адамдын ишенимдүү башкаруусуна өткөрүп берүүнү караган келишим түзүүгө ачык тыюу салган атайын ченем жок деген тыянакка келет.

17. Чоң коллегия булар менен бирге Келишимде жана Бирликтин башка укуктук актыларында азыркы учурда эл аралык кызматчыга таандык болгон финансылык инструменттерди ишенимдүү башкарууга өткөрүп берүүнүн тартибин жана шарттарын жөнгө салуучу жоболор («акылга сыярлык мөөнөт» аныктамасын кошо алганда), анын ичинде ишенимдүү башкаруу

келишиминин мазмунуна жана ишенимдүү башкаруучуну тандоого коюлган талаптарды жөнгө салуучу жоболор жок экендигин белгилейт.

Ошол эле учурда мамлекеттердин (анын ичинде Бирликтин алкагында) жана эл аралык уюмдардын финансылык инструменттерге карата мамлекеттик кызматтагы адамдардын мүлктүк укуктарын, анын ичинде аларды ишенимдүү башкарууга өткөрүп берүүнүн шарттарын жана жол-жоболорун укуктук жөнгө салуу жаатындагы практикасы ар түрдүү, бул суроодо жалпы кабыл алынган стандарттын жоктугун көрсөтөт.

Мындай жагдайларда Чоң коллегия укуктук тактыкты жана эл аралык кызматчылардын статусун жөнгө салуучу Бирликтин укугунун ченемдерин бирдей колдонууну камсыз кылуу максатында ЕЭК жөнүндө жобонун 37 жана 38-пункттарынын ченемдерин аталган Жобонун жана Социалдык кепилдиктер жөнүндө жобонун башка колдонулуучу ченемдери менен болгон өз ара байланышында түшүндүрмө берүүнү зарыл деп эсептейт.

18. Чоң коллегия ЕЭК жөнүндө жобонун 35–39, 56 жана 61-пункттары, ошондой эле Социалдык кепилдиктер жөнүндө жобонун 23-пункту эл аралык кызматчылардын кызыкчылыктарынын кагылышуусуна жол бербөөгө багытталгандыгын белгилейт. Ушундан улам жогорудагы бардык пункттар бул иште каралып жаткан укуктук мамилелерге бир эле учурда колдонулушу керек.

Мында ЕЭК жөнүндө жобонун 35, 36 жана 56-пункттарында ЕЭКтин Коллегия мүчөлөрүнө, анын кызмат адамдарына жана кызматкерлерине өз ыйгарым укуктарынын бүткүл мөөнөтүндө Комиссиянын Коллегиясындагы ишин башка жумуш менен айкалыштырууга же окутуучулук, изилдөөчүлүк же башка чыгармачылык иштен тышкары башка акы төлөнүүчү иш менен алектенүүгө, ошондой эле коммерциялык уюмдун башкаруу органынын ишине акы төлөнүүчү негизде катышууга же ишкердик иш менен алектенүүгө тыюу салынат. Өз кезегинде Социалдык кепилдиктер жөнүндө жобонун 23-пунктунда Бирликтин эл аралык кызматчысына илимий, чыгармачыл жана окутуучулук иш-аракеттерден тышкары, жеке пайда же башка пайда алуу үчүн ишкердик же башка иш менен алектенүүгө тыюу салынат деп айтылат.

Келишимде белгиленген чектөөлөр жана тыюу салуулар колдонулбаган эл аралык кызматчылардын аракеттерине же иштерине карата Комиссиянын эл аралык кызматчысы Социалдык кепилдиктер жөнүндө жобонун 2-пунктунда жана ЕЭК жөнүндө жобонун 61-пунктунда каралган жалпы мүнөздөгү талаптарды абийирдүүлүк менен аткарууга милдеттүү.

19. Кызыкчылыктардын кагылышуусун алдын алуу же чечүү боюнча чараларды көрүүнү талап кылган Келишимдин ченемдерин колдонуу контекстинде Чоң коллегия Бирликтин туруктуу органы катары Комиссияга Келишимдин негизинде мүчө мамлекеттер тарабынан чек ара аркылуу экономикалык ишмердүүлүктү жүзөгө ашыруу жана жөнгө салуу жаатында (атап айтканда, макроэкономикалык жана атаандаштык саясаты, каржы рыноктору маселелеринде) кеңири компетенциялар берилгендигине көңүл бурат.

Иштин мындай түрүн жүзөгө ашыруу Бирликтин органдары тарабынан кызматтык, анын ичинде купуя маалыматтын олуттуу көлөмүн алуу, чогултуу жана иштеп чыгууну жана Комиссиянын эл аралык кызматчыларынын жеке кызыкчылыктарында жана/же башка жактардын кызыкчылыктарында пайдаланышы мүмкүн болгон мындай маалыматка жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу зарылчылыгы менен байланышкан.

Ушуга байланыштуу Чоң коллегия Комиссиянын эл аралык кызматчысы, анын ичинде ишенимдүү башкаруучуну чакыруу аркылуу финансылык инструменттерге инвестиция салууну көздөсө, кызыкчылыктардын кагылышуусуна алып келүүчү олуттуу тобокелдиктердин болушун белгилейт. Мында кызыкчылыктардын кагылышуусунун келип чыгуу тобокелдигинин даражасы Комиссиянын эл аралык кызматчысынын кызматтык милдеттеринин чөйрөсүнө, анын кызматтык ыйгарым укуктарын жүзөгө ашыруу менен байланышпаган максаттарда пайдалануу мүмкүнчүлүгүнө ээ болгон кызматтык маалыматтын мүнөзүнө жана көлөмүнө түздөн-түз көз каранды, ага ЕЭК жөнүндө Жобонун 36-пунктунун 6-пунктчасында түздөн-түз тыюу салынган.

20. Жогоруда айтылгандарды эске алып, Чоң коллегия төмөнкүдөй тыянакка келет: Комиссиянын эл аралык кызматчысынын финансылык инструменттерине ээ болушу жана анын бул финансылык инструменттерди баалуу кагаздарды башкаруу иши менен алектенген баалуу кагаздар рыногунун кесипкөй катышуучусунун ишенимдүү башкаруусуна өткөрүп берүүнү караган келишим түзүшү же эл аралык кызматчынын финансылык инструменттерди сатып алууга инвестиция салуу максатында финансылык ресурстарды мындай ишенимдүү башкаруучуга өткөрүп бериши, эгерде финансылык инструменттерди мындай өткөрүп берүү же финансылык ресурстарды мындай өткөрүп берүү жоготууга алып келбесе же ошого жараша эл аралык кызматчылардын өзүнүн кызмат орду боюнча (кызматтык)

милдеттерин аткаруу мезгилинде мындай финансылык инструменттерди башкарууга жана/же коммерциялык уюмдун башкаруу органынын чечим кабыл алуусуна таасир этүү мүмкүнчүлүгүн жоготуусу менен байланышпаса, ЕЭК жөнүндө жобонун 35, 36, 56-пункттарында, Социалдык кепилдиктер жөнүндө жобонун 23-пунктунда белгиленген тыюу салууларга кирет.

Ушуга байланыштуу эл аралык кызматчы тарабынан түзүлгөн ишенимдүү башкаруу келишимин колдонуунун мазмуну жана иш жүзүндөгү практикасы олуттуу мааниге ээ.

21. Буга чейин белгиленгендей, Келишимде жана Бирликтин башка укуктук актыларында эл аралык кызматчылардын өзүнө таандык финансылык инструменттерге ээлик кылышы жана аларды ишенимдүү башкаруучуга өткөрүп берүү эл аралык кызматчыга коюлган талаптарга жооп берүү катары каралышы керек болгон тартип жана шарттар аныкталбагандыктан, кызыкчылыктардын кагылышуусу мүмкүнчүлүгү жана аны алдын алуу же чечүү үчүн зарыл чаралар жөнүндөгү суроо ар бир конкреттүү учурга жараша аныкталууга жатат, бул Комиссиянын эл аралык кызматчынын ЕЭК жөнүндө жобонун 61-пунктунда каралган милдеттерди абийирдүү сактоосун жана бул суроодо Комиссия менен өз ара аракеттенүүсүн болжолдойт.

22. Жогоруда баяндалгандарды эске алуу менен Чоң коллегия эл аралык кызмат институтунун иштешин жана эл аралык кызматчылардын статусун жөнгө салуучу Бирликтин укугунун ченемдерин андан ары өнүктүрүүнүн максатка ылайыктуулугуна тиешелүү Сот тарабынан мурда түзүлгөн тыянактарынын (№ Р-1/16 иш боюнча 2016-жылдын 3-июнундагы, № Р-2/17 иш боюнча 2017-жылдын 12-сентябрындагы жана № Р-5/17 иш боюнча 2017-жылдын 11-декабрындагы Консультативдик корутундулар) актуалдуулугун тастыктайт.

Атап айтканда Чоң коллегиянын пикири боюнча Бирликтин алкагында эл аралык кызматчыларга таандык финансылык инструменттерди ишенимдүү башкаруучуга өткөрүп берүүнүн тартибин жана шарттарын жөнгө салуучу учурдагы ченемдик укуктук актыларга өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизүү маселесин карап чыгуу укуктук аныктуулукту камсыз кылуу кызыкчылыгына жооп бермек.

Ошол эле учурда Чоң коллегия Бирликтин эл аралык укуктук статусу анын өз персоналы менен болгон мамилелерин көз карандысыз жөнгө салат

деген позицияны карманат жана анын негиздөөчү келишими анын ички уюмун жөнгө салууда негизги укуктук акт катары кызмат кылат.

23. Жогоруда айтылгандардын негизинде Чоң коллегия төмөнкүдөй түшүндүрмөлөрдү берет:

23.1. Комиссиянын учурдагы кызматкеринин баалуу кагаздар рыногунун кесипкөй катышуучусу менен ишенимдүү башкаруу келишимин түзүшү, анын алкагында баалуу кагаздарды сатып алышы жана андан кийин башкаруу үчүн каражаттар ишенимдүү башкаруучуга өткөрүп бериши ЕЭК жөнүндө жобонун 37–38-пункттарында Комиссиянын эл аралык кызматчылары үчүн белгиленген талаптарды бузгандык болуп саналбайт. Бул учурда мындай иш-аракет төмөнкүлөргө алып келбөөгө тийиш:

а) Комиссиянын кызматкери үчүн кызыкчылыктардын кагылышуусу келип чыккан же пайда болушу мүмкүн болгон учурларга;

б) Комиссиянын кызматкери тарабынан ЕЭК жөнүндө жобонун 35, 36, 56-пункттарында, Социалдык кепилдиктер жөнүндө жобонун 23-пунктунда белгиленген чектөөлөрдү бузуу учурларына.

Эгерде Бирликтин эл аралык кызматчысы тарабынан баалуу кагаздарды жана (же) акцияларды (уюмдардын уставдык капиталындагы үлүштөрдү) баалуу кагаздар рыногунун кесипкөй катышуучусуна ишенимдүү башкарууга өткөрүп берүү Бирликтин эл аралык кызматчысынын баалуу кагаздарды башкарууга жана (же) коммерциялык уюмдун башкаруу органынын чечим кабыл алуусуна таасир этүү мүмкүнчүлүгүн жоготуусуна алып келбесе, мындай аракеттер ЕЭК жөнүндө жобонун 56-пунктунда жана Социалдык кепилдиктер жөнүндө жобонун 23-пунктунда каралган тыюу салууларга жана чектөөлөргө дуушар болот.

23.2. 23.1-пунктчада көрсөтүлгөн жагдайлардын болушу ар бир конкреттүү учурга карата, анын ичинде ишенимдүү башкаруу келишиминин мазмунун эске алуу менен аныкталууга тийиш.

IV. Корутунду жоболор

Ушул Консультативдик корутундунун көчүрмөсү арыз ээсине жөнөтүлсүн.

Консультативдик корутунду Соттун расмий интернет-сайтына жайгаштырылсын.

Төрагалык кылуучу

А.А. Дронов

Судьялар:

Э.В. Айриян
Д.П. Александров
К.К. Джунушпаев
А.А. Забара
Е.Ж. Исмаилов
М.Т. Кайыпов
А.Б. Кишкембаев
Н.В. Павлова
А.Г. Тунян